

je obelodanila jugoslovanska akademija tretje njegovo znamenito delo: „Chronica observantis Bosnae trgeutinae ordinis Francisci Seraphici“. V tem delu je zbral raztresene kronike za bosansko zgodovino ter jih uredil tako, da so dobile vrednost takratnih verodostojnih zapiskov.

Kasneje je priobčil iz rimskih arhivov „Prinos za životopis Gjorgje Križanića, svećenika in kanonika zagrebačke biskupije“ v XVIII. knjigi „Starin“¹⁾; potem „O. Rafael Levaković i Vlasi u Hrvatskoj“ v XX. knjigi „Starin“, ter „Listovi o izdanju glagolskih crkvenih knjiga i o drugih književnih poslovih u Hrvatskoj od g. 1640—1648“ v XXIV. knjigi „Starin“ in „Isprave g. 1579—1690 tičuće se Crnogore in stare Srbije“ v XXV. knjigi „Starin“.

Slednjič je pripravil za tisek „Acta Croatica ecclesiastica“. To delo je sprejela jugoslovanska akademija ter je izdala ob svojem času. Tudi te spominke je zbiral o. Evzebij več let ne samo po rimskih arhivih nego tudi po hrvaških frančiškanskih samostanih. Tako je ta neutrudljivi frančiškan položil temelj znanstvenemu proučevanju cerkvene zgodovine na balkanskem polotoku med Bolgariji, Srbi in Hrvati. A ker je cerkvena zgodovina ozko spletena s politično zgodovino teh narodov, bo imel bodoči zgodovinar obilnega gradiva za prvo in drugo. O. Evzebij je napisal tudi več manjših

¹⁾ Obširneje o tem znamenitem Slovanu glej „Letopis Slov. Mat.“ leto 1880, str. 98—121.

razprav po raznih časopisih; ker je bil neizmerno delaven, bili bi dobili od njega še marsikatero delo, da ga nam ni ugrabila smrt tako rano, saj ni še preživel niti krepke moške dobe.

Znameniti hrvaški zgodovinar profesor Tadej Smičiklas piše o tem neumornem trudniku na prosvetnem polju prigodom smrti njegove tako-le:

„A zdaj da se ž njim poslovim! Kako čem vam dokazati, kako velika, krasna, sveta duša je ogrevala one slabe telesne ostanke, ki ležé danes prostrti v frančiškanskem samostanu v Našicah, kjer se predadó jutri materi zemlji? Kako čem vam dokazati, da nisem poznaval blažjega in svetjšega človeka od njega? Kako čem vam predočiti njegovo vroče domoljubno srce, ki je tako toplo čutilo za vse prilike in neprilike hrvaškega naroda in ostalih Slovanov? Kako ni v Rimu zamenaril nobene prilike, da kot ugleden človek v samem Vatikanu pové svoje blago in odkritosrčno besedo — in poslušali so to besedo ponižnega frančiškana večkrat! In kako navdušeno je pisal še pred nedavnim za reformo hrvaškega sv. Jero-lima v Rimu!

Zlati oče Evzebij! Lahko bi bila tebi mila naša hrvaška zemlja. Neumrlí spominik si zapustil po svojih delih v svojem redu, v svetu in v svojem narodu. Slava tebi!“

Temu presrčnemu slovesu se pridružujemo tudi Slovenci ter kličemo: Slava tebi, prezaslužni oče Evzebij! Slava!

Razne stvari.

Glagolica na Slovenskem.

V „Dom in svet“-u m. l. str. 608 in 640 sem objavil zanimivo dejstvo, da je v selskem župnem arhivu nekaj glagolskih ostalin. Odtlej sem našel v dveh starodavnih dolenskih župnijah prav tako kakor pri selški glagolske pergamene na platnicah župnih matic.

Šentruperški arhiv ima knjigo z napisom „cathalogus contractuum matrimonialium huc scribi coeptus 1664“, vezano v glagolski rokopis, odlomek iz mašnih bukev.

V trebanjskem arhivu so pa tako vezane tri knjige:

1. Krstne bukke 1674—1692.

2. Liber confraternitatis si Joannis Bapt. In Breisa. In quo continentur debita eiusdem ecclesiae una cum animalibus etc. Vzglede: „Ne posla bo Bog sna svojego v miru da sudiš miru na da

spasetš se miru o nemu“; te besede so vzete iz Jan. 3, 17.

3. Krstne bukke 1660—1674. Platnice so tudi odlomek starega misala; na njih se nahajajo: Misa sgo avgustina za žive i mrtve. Misa proti poganom. Miza za plavajušči v krabli itd.

Jezikovno nimajo ti rokopisi posebne vrednosti. Zanimivo je, da knjige, katerim služijo za platnice, izvirajo do pičice iz iste dobe kakor selške. Vezava je ista. Zato je morda opravičen sklep, da je napravljena doma. Duhovniki so najbrž sami vezali knjige; preprosti način ne kaže tolike ročnosti, da bi bilo treba misliti na bukvoveza. Stare glagolske obredne knjige, ki jih niso več rabili, so raztrgali in uporabljali za platnice.

Svojemu kratkemu poročilu dodajem zopetno prošnjo, naj bi se povsod preiskavali župni arhivi v tej stvari, in kar se najde, naj se objavi, da bo čim najpreje možno znanstveno razbrati vso stvarino in določiti, v koliko smo bili Slovenci deležni dedščine sv. Cirila in Metoda. Sovran.